

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (pierwsza izba)

z dnia 14 stycznia 2021 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Artykuł 17 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej –
Prawo własności – Artykuł 47 karty praw podstawowych – Prawo do skutecznego środka prawnego –
Decyzja ramowa 2005/212/WSiSW – Konfiskata korzyści, narzędzi i mienia pochodzących
z przestępstwa – Dyrektywa 2014/42/UE – Zamrożenie i konfiskata narzędzi i korzyści pochodzących
z przestępstwa w Unii Europejskiej – Uregulowanie krajowe przewidujące przepadek na rzecz państwa
mienia użytego w celu popełnienia przestępstwa przemytu celnego – Mienie należące do osoby trzeciej
będącej w dobrej wierze

W sprawie C-393/19

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie
prejudycjalnym, złożony przez Apelativen sad – Plovdiv (sąd apelacyjny w Płowdiwie, Bułgaria)
postanowieniem z dnia 16 maja 2019 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 21 maja 2019 r.,
w postępowaniu karnym przeciwko:

OM,

przy udziale:

Okrazhna prokuratura Haskovo,

Apelativna prokuratura Plovdiv,

TRYBUNAŁ (pierwsza izba),

w składzie: J.C. Bonichot, prezes izby, L. Bay Larsen, C. Toader, M. Safjan (sprawozdawca)
i N. Jääskinen, sędziowie,

rzecznik generalny: M. Campos Sánchez-Bordona,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

- w imieniu Okrazhna prokuratura Haskovo – V. Radeva-Rancheva, w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu Apelativna prokuratura Plovdiv – I. Perpelov, w charakterze pełnomocnika,

* Język postępowania: bułgarski.

- w imieniu rządu greckiego – M. Tassopoulou, S. Charitaki i A. Magrippi, w charakterze pełnomocników,
 - w imieniu Komisji Europejskiej – Y. Marinova i R. Troosters, w charakterze pełnomocników,
- po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 25 czerwca 2020 r.,
wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 17 ust. 1 i art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą”).
- 2 Wniosek ten został przedstawiony w ramach wszczętego przeciwko OM postępowania karnego dotyczącego konfiskaty – w następstwie skazania OM za kwalifikowane przestępstwo przemytu celnego – mienia użytego w celu popełnienia wspomnianego przestępstwa, należącego do osoby trzeciej pozostającej w dobrej wierze.

Ramy prawne

Prawo Unii

Decyzja ramowa 2005/212/WSiSW

- 3 Motyw 3 decyzji ramowej Rady 2005/212/WSiSW z dnia 24 lutego 2005 r. w sprawie konfiskaty korzyści, narzędzi i mienia pochodzących z przestępstwa (Dz.U. 2005, L 68, s. 49) stanowi:

„Zgodnie z ust. 50 lit. b) wiedeńskiego planu działań w okresie pięciu lat od wejścia w życie traktatu z Amsterdamu przepisy krajowe regulujące zajęcie i konfiskatę korzyści pochodzących z przestępstwa muszą zostać udoskonalone i zbliżone, tam gdzie to konieczne, biorąc pod uwagę prawa osób trzecich będących [pozostających] w dobrej wierze”.

- 4 Zgodnie z art. 1 tiret trzecie i czwarte tej decyzji ramowej, zatytułowanym „Definicje”:

„Do celów niniejszej decyzji przyjmuje się następujące definicje:

[...]

- »narzędzia« oznaczają każde mienie (rzecz) użyte lub którego zamierza się użyć w jakikolwiek sposób, w całości lub w części, do popełnienia przestępstwa lub przestępstw,
 - »konfiskata« oznacza karę lub środek orzeczony przez sąd, powodujący ostateczne pozbawienie mienia w wyniku postępowania dotyczącego przestępstwa lub przestępstw”.
- 5 Artykuł 2 wspomnianej decyzji ramowej, zatytułowany „Konfiskata”, stanowi:

„1. Każde państwo członkowskie podejmuje niezbędne środki w celu umożliwienia mu konfiskaty, w całości lub w części, narzędzi i korzyści z przestępstw zagrożonych karą pozbawienia wolności w wymiarze powyżej jednego roku lub mienia, którego wartość odpowiada takim korzyściom.

2. W odniesieniu do przestępstw podatkowych państwa członkowskie w celu pozbawienia sprawcy korzyści pochodzących z przestępstwa mogą wykorzystywać inne postępowania niż karne”.

6 Zgodnie z art. 4 tej decyzji ramowej, zatytułowanym „Środki prawne”:

„Każde państwo członkowskie podejmuje niezbędne środki w celu zapewnienia, że [by] zainteresowane strony dotknięte przez środki określone w art. 2 i 3 posiadają [posiadały] skuteczne środki prawne w celu ochrony swoich praw”.

Dyrektywa 2014/42/UE

7 Motywy 9, 33 i 41 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/42/UE z dnia 3 kwietnia 2014 r. w sprawie zabezpieczenia i konfiskaty narzędzi służących do popełnienia przestępstwa i korzyści pochodzących z przestępstwa w Unii Europejskiej (Dz.U. 2014, L 127, s. 39; sprostowanie Dz.U. 2014, L 138, s. 114) stanowią:

„(9) Celem niniejszej dyrektywy jest zmiana i rozszerzenie zakresu decyzji ramowych 2001/500/WSiSW [Rady z dnia 26 czerwca 2001 r. w sprawie prania brudnych pieniędzy oraz identyfikacji, wykrywania, zamrożenia, zajęcia i konfiskaty narzędzi oraz dochodów pochodzących z przestępstwa (Dz.U. 2001, L 182, s. 1)] i 2005/212/WSiSW. Te decyzje ramowe powinny zostać częściowo zastąpione w odniesieniu do państw członkowskich związanych niniejszą dyrektywą.

[...]

(33) Niniejsza dyrektywa wywiera znaczący wpływ na prawa przysługujące nie tylko podejrzanym lub oskarżonym, lecz także osobom trzecim nieobjętym postępowaniem karnym. W związku z tym, aby zagwarantować przestrzeganie praw podstawowych tych osób podczas wykonywania niniejszej dyrektywy, konieczne jest ustanowienie szczególnych środków zabezpieczających oraz środków zaskarżenia. Obejmują one prawo do bycia wysłuchanym przysługujące osobom trzecim, które twierdzą, że są właścicielami danego mienia lub że przysługują im inne prawa rzeczowe (»ius in re«), takie jak prawo użytkowania. Po wykonaniu nakazu zabezpieczenia należy o jego wydaniu możliwie jak najszybciej powiadomić osobę, której nakaz ten dotyczy. Właściwe organy mogą jednak opóźnić powiadomienie osoby, której dotyczy nakaz zabezpieczenia, o takim nakazie, jeśli wymaga tego interes prowadzonego dochodzenia.

[...]

(41) Ponieważ cel niniejszej dyrektywy, a mianowicie ułatwienie konfiskaty mienia w sprawach karnych, nie może zostać osiągnięty w sposób wystarczający przez państwa członkowskie, natomiast możliwe jest jego lepsze osiągnięcie na poziomie Unii, może ona podjąć działania zgodne z zasadą pomocniczości określoną w art. 5 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE). Zgodnie z zasadą proporcjonalności określoną w tym artykule niniejsza dyrektywa nie wykracza poza to, co jest konieczne do osiągnięcia tego celu”.

8 Artykuł 2 tej dyrektywy, zatytułowany „Definicje”, stanowi:

„Na użytek niniejszej dyrektywy stosuje się następujące definicje:

[...]

3) »narzędzia« oznaczają każde mienie użyte lub które ma zostać użyte w jakikolwiek sposób, w całości lub w części, do popełnienia przestępstwa lub przestępstw;

4) »konfiskata« oznacza ostateczne pozbawienie mienia orzeczone przez sąd w związku z przestępstwem;

[...]».

9) Artykuł 3 wspomnianej dyrektywy, zatytułowany „Zakres stosowania”, stanowi:

„Niniejszą dyrektywę stosuje się do przestępstw objętych następującymi aktami prawnymi:

- a) Konwencja, sporządzona na podstawie artykułu K.3 ust. 2 lit. c) Traktatu o Unii Europejskiej, w sprawie zwalczania korupcji urzędników Wspólnot Europejskich i urzędników państw członkowskich Unii Europejskiej [...];
- b) decyzja ramowa Rady 2000/383/WSiSW z dnia 29 maja 2000 r. w sprawie zwiększenia ochrony poprzez sankcje karne i inne sankcje za fałszowanie w związku z wprowadzeniem euro [(Dz.U. 2000, L 140, s. 1)];
- c) decyzja ramowa Rady 2001/413/WSiSW z dnia 28 maja 2001 r. w sprawie zwalczania fałszowania i oszustw związanych z bezgotówkowymi środkami płatniczymi [(Dz.U. 2001, L 149, s. 1)];
- d) decyzja ramowa Rady 2001/500/WSiSW z dnia 26 czerwca 2001 r. w sprawie prania brudnych pieniędzy oraz identyfikacji, wykrywania, zamrożenia, zajęcia i konfiskaty narzędzi oraz dochodów pochodzących z przestępstwa [(Dz.U. 2001, L 182, s. 1)];
- e) decyzja ramowa Rady 2002/475/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie zwalczania terroryzmu [(Dz.U. 2002, L 164, s. 3)];
- f) decyzja ramowa Rady 2003/568/WSiSW z dnia 22 lipca 2003 r. w sprawie zwalczania korupcji w sektorze prywatnym [(Dz.U. 2003, L 192, s. 54)];
- g) decyzja ramowa Rady 2004/757/WSiSW z dnia 25 października 2004 r. ustanawiająca minimalne przepisy określające znamiona przestępstw i kar w dziedzinie nielegalnego handlu narkotykami [(Dz.U. 2004, L 335, s. 8)];
- h) decyzja ramowa Rady 2008/841/WSiSW z dnia 24 października 2008 r. w sprawie zwalczania przestępczości zorganizowanej [(Dz.U. 2008, L 300, s. 42)];
- i) dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/36/UE z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar, zastępująca decyzję ramową Rady 2002/629/WSiSW [(Dz.U. 2011, L 101, s. 1)];
- j) dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/93/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie zwalczania niegodziwego traktowania w celach seksualnych i wykorzystywania seksualnego dzieci oraz pornografii dziecięcej, zastępująca decyzję ramową Rady 2004/68/WSiSW [(Dz.U. 2011, L 335, s. 1)];
- k) dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/40/UE z dnia 12 sierpnia 2013 r. dotycząca ataków na systemy informatyczne i zastępująca decyzję ramową Rady 2005/222/WSiSW [(Dz.U. 2013, L 218, s. 8)],

a także innymi aktami prawnymi, o ile stanowią one wyraźnie, że niniejsza dyrektywa ma zastosowanie do przestępstw w nich wymienionych”.

10 Artykuł 12 dyrektywy 2014/42, zatytułowany „Transpozycja”, w ust. 1 stanowi:

„Państwa członkowskie wprowadzają w życie przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne niezbędne do wykonania niniejszej dyrektywy do dnia 4 października 2016 r. Państwa członkowskie niezwłocznie przekazują Komisji tekst tych przepisów”.

11 Artykuł 14 tej dyrektywy, zatytułowany „Zastąpienie wspólnego działania 98/699/WSiSW oraz niektórych przepisów decyzji ramowych 2001/500/WSiSW i 2005/212/WSiSW”, stanowi:

„1. Wspólne działanie 98/699/WSiSW [z dnia 3 grudnia 1998 r. przyjęte przez Radę na podstawie artykułu K.3 Traktatu o Unii Europejskiej, w sprawie prania brudnych pieniędzy, identyfikacji, wykrywania, zamrażania, zajmowania i konfiskaty narzędzi oraz zysków pochodzących z przestępstwa (Dz.U. 1998, L 333, s. 1)], art. 1 lit. a), art. 3 i 4 decyzji ramowej 2001/500/WSiSW oraz art. 1 pierwsze cztery tiret oraz art. 3 decyzji ramowej 2005/212/WSiSW zostają zastąpione niniejszą dyrektywą w odniesieniu do związanych nią państw członkowskich, bez uszczerbku dla obowiązków tych państw członkowskich dotyczących terminu transpozycji tych decyzji ramowych do prawa krajowego.

2. W odniesieniu do państw członkowskich związanych niniejszą dyrektywą odesłania do wspólnego działania 98/699/WSiSW i przepisów decyzji ramowych 2001/500/WSiSW i 2005/212/WSiSW, o których mowa w ust. 1, traktuje się jako odesłania do niniejszej dyrektywy”.

Prawo bułgarskie

12 Zgodnie z art. 37 ust. 1 Nakazatelen kodeks (kodeksu karnego, zwanego dalej „NK”):

„Karami są:

[...]

3. konfiskata posiadanego mienia;

[...]”.

13 Z art. 242 ust. 1 NK wynika, że kwalifikowany przemyt podlega karze pozbawienia wolności w wymiarze od trzech do dziesięciu lat i grzywny w wysokości od 20 000 do 100 000 bułgarskich lewów (BGN) (czyli od około 10 226 do 51 130 EUR).

14 Artykuł 242 ust. 7 i 8 NK stanowi:

„(7) [...] Przedmiot przemytu podlega przypadkowi na rzecz państwa bez względu na to, kto jest jego właścicielem, a jeśli już nie istnieje lub został zbyty, przypadkowi podlega kwota odpowiadająca jego wartości określonej według krajowych cen detalicznych.

(8) [...] Środek transportu lub kontener służący do transportu towarów stanowiących przedmiot przemytu podlega przypadkowi na rzecz państwa, również w wypadku gdy nie stanowi własności sprawcy przedsiębiorstwa, chyba że jego wartość wyraźnie nie odpowiada ciężarowi przestępstwa”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 15 W dacie okoliczności rozpatrywanych w postępowaniu głównym OM, zatrudniony jako kierowca przez spółkę przewozową z siedzibą w Turcji, przeprowadzał przewozy międzynarodowe za pomocą należącego do tej spółki ciągnika siodłowego z naczepą.
- 16 W dniu 11 czerwca 2018 r., gdy przygotowywał się do przeprowadzenia przewozu między Stambułem (Turcja) a Delmenhorst (Niemcy), OM zaakceptował złożoną mu przez pewną osobę propozycję nielegalnego przewozu, za wynagrodzeniem, 2940 starych monet do Niemiec.
- 17 W dniu 12 czerwca 2018 r., po przekroczeniu granicy między Turcją a Bułgarią, OM został poddany kontroli celnej, podczas której znaleziono monety ukryte w ciągniku siodłowym.
- 18 Monety, których wartość biegły z zakresu archeologii i numizmatyki oszacował na kwotę 73 500 BGN (około 37 600 EUR), ciągnik siodłowy, naczepę, kluczyk zapłonu i dokumenty rejestracyjne wspomnianego ciągnika zostały odebrane i zatrzymane jako dowody rzeczowe związane z rozpatrywanym przestępstwem.
- 19 W ramach dochodzenia dyrektor tureckiej spółki będącej pracodawcą OM wniósł o zwrot ciągnika siodłowego i naczepy, podnosząc, że wspomniana spółka nie ma żadnego związku z przestępstwem i że zwrot wspomnianego mienia nie uniemożliwi dochodzenia. Wniosek ten został oddalony przez prokuratora prowadzącego dochodzenie ze względu na to, że dowody rzeczowe, zgodnie z prawem bułgarskim, były zajęte do chwili zakończenia postępowania karnego, a ich zwrot uniemożliwiłby przeprowadzenie dochodzenia. Wspomniany dyrektor spółki zaskarżył postanowienie oddalające wniosek przed Okrazhen sad Haskovo (sądem okręgowym w Chaskowie, Bułgaria), który utrzymał je w mocy postanowieniem z dnia 19 października 2018 r., niepodlegającym zaskarżeniu.
- 20 Wyrokiem z dnia 22 marca 2019 r. OM został skazany przez Okrazhen sad Haskovo (sąd okręgowy w Chaskowie) za kwalifikowane przestępstwo przemytu celnego na karę pozbawienia wolności w wymiarze trzech lat i grzywnę w wysokości 20 000 BGN (około 10 200 EUR). Monety i ciągnik siodłowy zostały zajęte na rzecz państwa zgodnie z, odpowiednio, art. 242 ust. 7 i art. 242 ust. 8 NK. Natomiast naczepa – niezwiązana bezpośrednio z popełnieniem przestępstwa – została zwrócona spółce będącej pracodawcą OM.
- 21 OM wniósł apelację od tego wyroku przed Apelativen sad Plovdiv (sądem apelacyjnym w Płowdiwie, Bułgaria) w zakresie, w jakim nakazano w nim zajęcie ciągnika siodłowego, podnosząc, że zajęcie to jest niezgodne w szczególności z przepisami traktatu FUE i karty.
- 22 Sąd odsyłający wskazuje, że przewidziane w art. 242 ust. 8 NK zajęcie na rzecz państwa pojazdu, który służył do przewozu przedmiotu przemytu, jest wprawdzie obligatoryjnym zajęciem w następstwie popełnienia przestępstwa przemytu, lecz nie stanowi kary – odmiennie niż wskazana w art. 37 ust. 1 pkt 3 NK konfiskata mienia winnej osoby.
- 23 W tym kontekście sąd ten powziął wątpliwości dotyczące zgodności art. 242 ust. 8 NK, który został przyjęty przed przystąpieniem Republiki Bułgarii do Unii Europejskiej w dniu 1 stycznia 2007 r., z przepisami prawa Unii, zwłaszcza z art. 17 ust. 1 i art. 47 karty.
- 24 W szczególności wspomniany sąd jest zdania, że wskazane w tym przepisie zajęcie – w tym gdy środek transportu, który służył do przewozu przedmiotu przemytu, nie należy do sprawcy przestępstwa – może prowadzić do nierównowagi między interesem osoby trzeciej będącej jego właścicielem, która nie uczestniczyła w popełnieniu przestępstwa i nie jest z nim w żaden sposób związana, a interesem państwa w zajęciu tego mienia ze względu na to, że użyto go do celów popełnienia przestępstwa.

- 25 W tym względy sąd odsyłający odnosi się do wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 13 października 2015 r. w sprawie *Ünspeđ Paket Servisi SaN. V^e TiC. A.Ş.* przeciwko Bułgarii (CE:ECHR:2015:1013JUD000350308), w którym ETPC miał orzec, że zajęcie, na podstawie art. 242 ust. 8 NK, samochodu ciężarowego należącego do spółki z siedzibą w Turcji jest niezgodne z art. 1 protokołu nr 1 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, podpisanej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r., której brzmienie jest identyczne z brzmieniem art. 17 ust. 1 karty. ETPC miał bowiem wskazać, że spółka będąca właścicielem samochodu ciężarowego została pozbawiona dostępu do wymiaru sprawiedliwości, ponieważ procedura krajowa nie umożliwiała jej przedstawienia swojego punktu widzenia, w związku z czym nie zapewniono równowagi między wszystkimi interesami.
- 26 W tym kontekście sąd odsyłający wskazuje, że zgodnie z motywem 33 dyrektywy 2014/42 – mając na względy okoliczność, iż dyrektywa ta wywiera znaczący wpływ na prawa przysługujące danym osobom – konieczne jest ustanowienie szczególnych gwarancji oraz środków zaskarżenia, aby zagwarantować przestrzeganie praw podstawowych tych osób, a mianowicie nie tylko podejrzanych lub oskarżonych, lecz także osób trzecich, które nie są ścigane, i że obejmuje to prawo do bycia wysłuchanym przysługujące osobom trzecim, które twierdzą, że są właścicielem danego mienia.
- 27 W tych okolicznościach Apelativen sad Plovdiv (sąd apelacyjny w Płowdiwie, Bułgaria) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:
- „1) Czy art. 17 ust. 1 [karty] należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie – ze względu na naruszenie właściwej równowagi między interesem ogólnym a wymogiem związanym z ochroną prawa własności – krajowemu uregulowaniu prawnemu takiemu jak określone w art. 242 ust. 8 [NK], przewidującemu przepadek na rzecz państwa środka transportu służącego do popełnienia kwalifikowanego przestępstwa przemytu celnego, stanowiącego własność osoby trzeciej, która nie wiedziała ani nie była zobowiązana i nie mogła wiedzieć o popełnieniu przestępstwa przez jej pracownika?
- 2) Czy art. 47 [karty] należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie krajowemu uregulowaniu prawnemu takiemu jak określone w art. 242 ust. 8 [NK], umożliwiającemu przepadek środka transportu stanowiącego własność osoby, która nie popełniła danego przestępstwa i której – jako właścicielowi – nie zapewniono bezpośredniego dostępu do wymiaru sprawiedliwości w celu przedstawienia jej stanowiska?”.

W przedmiocie właściwości Trybunału

- 28 Apelativna prokuratura Plovdiv (prokuratura apelacyjna w Płowdiwie, Bułgaria) i rząd grecki podnoszą brak właściwości Trybunału do udzielenia odpowiedzi na pytania prejudycjalne, ponieważ ustawodawstwo krajowe rozpatrywane w postępowaniu głównym nie jest objęte zakresem stosowania prawa Unii. Twierdzą one w szczególności, że sąd krajowy nie wskazał żadnego przepisu prawa Unii umożliwiającego ustanowienie wystarczającego łącznika między sporem w postępowaniu głównym a prawem Unii.
- 29 W tym względy należy wskazać, że pytania prejudycjalne nie dotyczą wyraźnie postanowień karty, a mianowicie art. 17 – dotyczącego prawa własności, a także art. 47 – dotyczącego prawa do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu.
- 30 Należy przypomnieć, że zakres stosowania karty, jeśli chodzi o działania państw członkowskich, został określony w art. 51 ust. 1 karty, zgodnie z którym postanowienia karty mają zastosowanie do państw członkowskich wyłącznie w sytuacji, gdy stosują one prawo Unii (wyrok z dnia 6 października 2015 r., *Delvigne*, C-650/13, EU:C:2015:648, pkt 25 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 31 Artykuł 51 ust. 1 karty potwierdza utrwalone orzecznictwo Trybunału, zgodnie z którym prawa podstawowe chronione w porządku prawnym Unii znajdują zastosowanie we wszystkich sytuacjach podlegających prawu Unii, lecz nie poza takimi sytuacjami (wyrok z dnia 6 października 2015 r., *Delvigne*, C-650/13, EU:C:2015:648, pkt 26 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 32 Jeżeli zatem stan prawny nie jest objęty zakresem stosowania prawa Unii, Trybunał nie jest właściwy do jego oceny, a przytaczane ewentualnie postanowienia karty nie mogą stanowić samodzielnej podstawy do nadania mu takiej właściwości (wyrok z dnia 6 października 2015 r., *Delvigne*, C-650/13, EU:C:2015:648, pkt 27 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 33 W konsekwencji należy określić, czy sytuacja taka jak rozpatrywana w postępowaniu głównym, w której mienie osoby trzeciej uległo przypadkowi na rzecz danego państwa członkowskiego ze względu na to, że użyto go przy popełnieniu przestępstwa, jest objęta zakresem stosowania prawa Unii.
- 34 W niniejszym wypadku we wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym sąd odsyłający odniósł się do dyrektywy 2014/42, w której na państwa członkowskie nałożono obowiązki w celu, jak wyjaśniono w jej motywie 41, ułatwienia konfiskaty mienia w sprawach karnych.
- 35 Jednakże przestępstwa przemytu rozpatrywanego w postępowaniu głównym nie wskazano wśród przestępstw, do których ma zastosowanie ta dyrektywa na mocy jej art. 3, w związku z czym przedmiot procedury krajowej rozpatrywanej w postępowaniu głównym nie jest objęty przedmiotowym zakresem stosowania wspomnianej dyrektywy.
- 36 W tym względzie należy wskazać, że dyrektywa 2014/42 częściowo zastąpiła decyzję ramową 2005/212, dotyczącą – podobnie jak wspomniana dyrektywa – konfiskaty narzędzi i korzyści pochodzących z przestępstwa. Zgodnie z motywem 9 wspomnianej dyrektywy jej celem jest bowiem zmiana i rozszerzenie zakresu w szczególności decyzji ramowej 2005/212.
- 37 Ścisłej z art. 14 ust. 1 dyrektywy 2014/42 wynika, że dyrektywa ta zastępuje jedynie art. 1 tiret od pierwszego do czwartego, a także art. 3 decyzji ramowej 2005/212 w odniesieniu do związanych tą dyrektywą państw członkowskich, co skutkuje tym, że art. 2, 4 i 5 tej decyzji ramowej pozostają w mocy po przyjęciu wspomnianej dyrektywy (zob. podobnie wyrok z dnia 19 marca 2020 r., „*Agro In 2001*”, C-234/18, EU:C:2020:221, pkt 48).
- 38 W tym względzie należy wskazać, że decyzja ramowa 2005/212 w art. 2 ust. 1 przewiduje – w sposób bardziej ogólny niż dyrektywa 2014/42 – że „[k]ażde państwo członkowskie podejmuje niezbędne środki w celu umożliwienia mu konfiskaty, w całości lub w części, narzędzi i korzyści z przestępstw zagrożonych karą pozbawienia wolności w wymiarze powyżej jednego roku lub mienia, którego wartość odpowiada takim korzyściom”.
- 39 W niniejszym wypadku rozpatrywane w postępowaniu głównym przestępstwo przemytu kwalifikowanego podlega karze pozbawienia wolności w wymiarze od trzech do dziesięciu lat, do której dodaje się możliwość zajęcia środka użytego w celu przewozu towaru będącego przedmiotem przemytu, zgodnie z art. 242 ust. 8 NK.
- 40 Z powyższego wynika, że przepisy decyzji ramowej 2005/212 w sposób konieczny stanowią część przepisów prawa Unii, które – ze względu na przedmiot sporu w postępowaniu głównym i wyjaśnienia przedstawione przez sąd odsyłający – powinny być uwzględnione przez Trybunał w celu udzielenia przez niego użytecznej odpowiedzi na zadane pytania. A zatem rozpatrywana w postępowaniu głównym sytuacja prawna jest objęta zakresem stosowania prawa Unii i, w szczególności, tej decyzji ramowej.

- 41 Ponadto w tej ostatniej decyzji przewidziano przepisy dotyczące konfiskaty „narzędzi i korzyści z przestępstw” oraz środki odwoławcze, jakie powinny przysługiwać osobom, których dotyczy konfiskata – odpowiednio w jej art. 2 i 4. Z powyższego wynika, że poprzez pytania dotyczące zgodności z prawem konfiskaty mienia należącego do osoby trzeciej pozostającej w dobrej wierze oraz środków odwoławczych, jakimi powinna dysponować osoba trzecia, której dotyczy konfiskata, sąd odsyłający dąży faktycznie do ustalenia wykładni tych przepisów decyzji ramowej 2005/212 w świetle art. 17 i 47 karty.
- 42 Trybunał jest zatem właściwy do udzielenia odpowiedzi na przedstawione pytanie prejudycjalne.

W przedmiocie pytania pierwszego

- 43 Poprzez pytanie pierwsze sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 2 ust. 1 decyzji ramowej 2005/212, rozpatrywany w świetle art. 17 ust. 1 karty, należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu umożliwiającemu konfiskatę narzędzia użytego w celu popełnienia kwalifikowanego przestępstwa przemytu, gdy jest ono własnością osoby trzeciej pozostającej w dobrej wierze.
- 44 W tym względzie należy przede wszystkim wskazać, że pojęcie „konfiskaty” zdefiniowano w art. 1 tiret czwarte decyzji ramowej 2005/212.
- 45 Jednakże, jak wynika z pkt 37 niniejszego wyroku, art. 1 tiret czwarte został zastąpiony dyrektywą 2014/42 w odniesieniu do związanych tą dyrektywą państw członkowskich.
- 46 W niniejszym zaś wypadku – ze względu na to, że okoliczności faktyczne w postępowaniu głównym zaistniały po terminie transpozycji dyrektywy 2014/42, zgodnie z jej art. 12 ust. 1 określonym na dzień 4 października 2016 r. – w sprawie takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym należy odnieść się do wspomnianej dyrektywy w celu zdefiniowania pojęcia „konfiskaty”.
- 47 Zgodnie z art. 2 pkt 4 tej dyrektywy owo pojęcie „konfiskaty” zdefiniowano jako „ostateczne pozbawienie mienia orzeczone przez sąd w związku z przestępstwem”.
- 48 Z brzmienia tego przepisu wynika, że w tych ramach nie jest istotne, czy konfiskata stanowi karę określoną w prawie karnym. A zatem środek taki jak rozpatrywany w postępowaniu głównym – skutkujący ostatecznym pozbawieniem mienia orzeczonym przez sąd w związku z przestępstwem – jest objęty wspomnianym pojęciem „konfiskaty”.
- 49 Następnie art. 2 ust. 1 decyzji ramowej 2005/212 przewiduje, że każde państwo członkowskie podejmuje niezbędne środki w celu umożliwienia mu konfiskaty, w całości lub w części, narzędzi i korzyści z przestępstw zagrożonych karą pozbawienia wolności w wymiarze powyżej jednego roku lub mienia, którego wartość odpowiada takim korzyściom.
- 50 W tym względzie jest prawdą, że w przepisie tym nie wskazano wyraźnie osoby, której mienie może podlegać konfiskacie. Odniesiono się w nim jedynie do „narzędzi” związanych z przestępstwem, bez określenia, kto jest ich posiadaczem lub właścicielem.
- 51 Jednakże art. 2 ust. 1 decyzji ramowej 2005/212 powinien zostać rozpatrzony w świetle motywu 3 tej decyzji ramowej, z którego wynika, że należy wziąć pod uwagę prawa osoby trzeciej pozostającej w dobrej wierze. Z powyższego wynika, że co do zasady przepisy wspomnianej decyzji ramowej mają zastosowanie również do konfiskaty mienia należącego do osób trzecich, wymagając w szczególności ochrony praw tych osób, gdy pozostają one w dobrej wierze.

- 52 W tym kontekście należy uwzględnić art. 17 ust. 1 karty, w którym przewidziano w szczególności, że każda osoba ma prawo do korzystania z mienia nabytego zgodnie z prawem, używania go i rozporządzania nim.
- 53 Jest prawdą, że zagwarantowane w tym postanowieniu prawo własności nie jest uprawnieniem bezwzględny. Zgodnie bowiem z art. 52 ust. 1 karty można wprowadzić ograniczenia wykonywania praw i wolności określonych w karcie, pod warunkiem że ograniczenia te rzeczywiście odpowiadają celom interesu ogólnego, do których dąży Unia, i nie stanowią, ze względu na zamierzony cel, nieproporcjonalnej i niedopuszczalnej ingerencji naruszającej samą istotę zagwarantowanych w ten sposób praw (zob. podobnie wyrok z dnia 16 lipca 2020 r., Adusbef i Federconsumatori, C-686/18, EU:C:2020:567, pkt 85 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 54 W niniejszym wypadku Apelativna prokuratura Plovdiv (prokuratura apelacyjna w Płowdiwie) w uwagach na piśmie wskazała, że cel zamierzony w uregulowaniu krajowym rozpatrywanym w postępowaniu głównym polega na zapobieżeniu, w interesie ogólnym, niezgodnemu z prawem przywozowi towarów do kraju.
- 55 Mając zaś na względzie istotne naruszenie praw osób wynikające z konfiskaty mienia, a mianowicie ostateczne pozbawienie prawa własności tego mienia, należy wskazać, że – jeśli chodzi o osobę trzecią pozostającą w dobrej wierze, która nie wiedziała i nie mogła wiedzieć, że jej mienia użyto w celu popełnienia przestępstwa – taka konfiskata stanowi, przy uwzględnieniu zamierzonego celu, nieproporcjonalną i niedopuszczalną ingerencję naruszającą samą istotę prawa własności tej osoby.
- 56 A zatem należy stwierdzić, że uregulowanie krajowe takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym nie zapewnia poszanowania prawa własności zagwarantowanego w art. 17 ust. 1 karty, ponieważ przewidziano w nim, że mienie osoby trzeciej pozostającej w dobrej wierze użyte w celu popełnienia kwalifikowanego przestępstwa przemytu może być przedmiotem konfiskaty.
- 57 W tych okolicznościach należy stwierdzić, że w ramach stosowania art. 2 ust. 1 decyzji ramowej 2005/212 konfiskata nie może obejmować mienia osób trzecich pozostających w dobrej wierze.
- 58 W świetle powyższych rozważań na pytanie pierwsze należy udzielić następującej odpowiedzi: art. 2 ust. 1 decyzji ramowej 2005/212, rozpatrywany w świetle art. 17 ust. 1 karty, należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu umożliwiającemu konfiskatę narzędzia użytego w celu popełnienia kwalifikowanego przestępstwa przemytu, gdy jest ono własnością osoby trzeciej pozostającej w dobrej wierze.

W przedmiocie pytania drugiego

- 59 Poprzez pytanie drugie sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 4 decyzji ramowej 2005/212, rozpatrywany w świetle art. 47 karty praw podstawowych, należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu umożliwiającemu w ramach postępowania karnego konfiskatę mienia należącego do osoby innej niż osoba, która popełniła przestępstwo, bez przyznania tej pierwszej osobie skutecznego środka odwoławczego.
- 60 Należy wskazać, że w art. 4 tej decyzji ramowej przewidziano obowiązek przyjęcia przez każde państwo członkowskie niezbędnych środków w celu zapewnienia, by zainteresowane strony dotknięte przez środki określone w szczególności w art. 2 wspomnianej decyzji ramowej posiadały skuteczne środki prawne w celu ochrony swoich praw.

- 61 Ze względu na ogólny charakter brzmienia art. 4 decyzji ramowej 2005/212 osobami, którym państwa członkowskie powinny zapewnić skuteczne środki prawne, są nie tylko osoby uznane za winne popełnienia przestępstwa, lecz także wszystkie pozostałe osoby, których dotyczą środki przewidziane w art. 2 tej decyzji ramowej, a zatem także osoby trzecie.
- 62 W tym względzie należy także wskazać, że zgodnie z art. 47 akapity pierwszy i drugi karty każdy, czyje prawa i wolności zagwarantowane przez prawo Unii zostały naruszone, ma prawo do skutecznego środka prawnego przed sądem, zgodnie z warunkami przewidzianymi w tym przepisie, a zwłaszcza do sprawiedliwego rozpatrzenia jego sprawy.
- 63 W szczególności prawo do skutecznego środka prawnego oznacza, że osoba trzecia, której mienie jest przedmiotem konfiskaty, powinna móc zaskarżyć zgodność z prawem tego środka, aby odzyskać to mienie, jeśli konfiskata nie jest uzasadniona.
- 64 W niniejszym wypadku sąd odsyłający podkreślił w postanowieniu odsyłającym, że osoba trzecia, której mienie jest przedmiotem konfiskaty, nie ma bezpośredniego dostępu do wymiaru sprawiedliwości na mocy danego uregulowania krajowego, w związku z czym nie może skutecznie dochodzić swoich praw.
- 65 W tych okolicznościach należy stwierdzić, że w sprawie takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym osoba trzecia, której mienie skonfiskowano, jest pozbawiona prawa do skutecznego środka prawnego.
- 66 Ponadto ze względów wskazanych w pkt 63 niniejszego wyroku powyższego stwierdzenia nie może podważyć argument powołany przez Apelativna prokuratura Plovdiv (prokuraturę apelacyjną w Płowdiwie), zgodnie z którym w sytuacji takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym Zakon za zadalzheniata i dogovorite (ustawa o zobowiązaniach i umowach) umożliwia właścicielowi skonfiskowanego mienia dochodzenie roszczeń od osoby skazanej z tytułu szkód wynikających z tej konfiskaty.
- 67 Co więcej, Europejski Trybunał Praw Człowieka orzekł w istocie, że w sytuacji, w której konfiskata wynika z działań państwa, a w praktyce krajowej nie przewidziano procedury, w ramach której właściciel może bronić swoich praw, państwo to nie może zwolnić się z obowiązku – wynikającego dla niego z europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności – ustanowienia takiej procedury poprzez wezwanie osoby, która nie została skazana za przestępstwo skutkujące konfiskatą, do dochodzenia roszczeń dotyczących jej mienia przeciwko osobie trzeciej (wyrok ETPC z dnia 13 października 2015 r. w sprawie Ünspeđ Paket Servisi SaN. V^e TiC.A.Ş. przeciwko Bułgarii, CE:ECHR:2015:1013JUD000350308, § 32).
- 68 W świetle powyższych rozważań na pytanie drugie należy udzielić następującej odpowiedzi: art. 4 decyzji ramowej 2005/212, rozpatrywany w świetle art. 47 karty praw podstawowych, należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu umożliwiającemu w ramach postępowania karnego konfiskatę mienia należącego do osoby innej niż osoba, która popełniła przestępstwo, bez przyznania tej pierwszej osobie skutecznego środka odwoławczego.

W przedmiocie kosztów

- 69 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (pierwsza izba) orzeka, co następuje:

- 1) **Artykuł 2 ust. 1 decyzji ramowej Rady 2005/212/WSiSW z dnia 24 lutego 2005 r. w sprawie konfiskaty korzyści, narzędzi i mienia pochodzących z przestępstwa, rozpatrywany w świetle art. 17 ust. 1 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu umożliwiającemu konfiskatę narzędzia użytego w celu popełnienia kwalifikowanego przestępstwa przemytu, gdy jest ono własnością osoby trzeciej pozostającej w dobrej wierze.**
- 2) **Artykuł 4 decyzji ramowej 2005/212, rozpatrywany w świetle art. 47 karty praw podstawowych, należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu umożliwiającemu w ramach postępowania karnego konfiskatę mienia należącego do osoby innej niż osoba, która popełniła przestępstwo, bez przyznania tej pierwszej osobie skutecznego środka odwoławczego.**

Podpisy